

Motvind Oslo og Viken (org.nr. 925 164 445)
v/styreleder Per Inge Østmoen

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep.
0033 Oslo
e-post: postmottak@oed.dep.no

21.08.2022

Høringsuttalelse vedr. Europakommisjonens forslag til endringer i
fornybardirektivet, energieffektiviseringsdirektivet og bygningsenergidirektivet.

Ref.: 22/1168
Høringsfrist: 22.08.2022

Kommentarer til selve høringen– innledning

Motvind Oslo og Viken vil først bemerke at det er en uheldig forvaltningspraksis når tre EU-direktiver sendes ut på høring med 10 ukers frist, noe som blir enda mer alvorlig når den aktuelle perioden sammenfaller med fellesferien i Norge. Vi stiller oss kritiske til dette.

Vi vil også formidle vår kritikk mot det faktum at de aktuelle underlagsdokumentene som for
høringsinstansene– det være seg organisasjoner eller samfunnsengasjerte personer– er nødvendige for å
på adekvat vis kunne sette seg inn i materialet, kun foreligger på andre språk enn norsk. En slik praksis
hever utvilsomt terskelen for å avgi uttalelser, og reiser derfor et demokratisk problem, som bare
overskygges av det generelle og ytterst udemokratiske overnasjonale prinsipp som innebærer at enhver
rettsakt som går gjennom i de sentrale EU-organer automatisk gjøres bindende for samtlige land som
omfattes av EUs overnasjonale autoritet. Vi vil her bemerke at slik overnasjonalitet ingenting har med
demokratisk samarbeid eller solidaritet å gjøre, ettersom de enkelte folkenes folkevalgte forsamlinger
effektivt fratras muligheten til å forkaste lovforslag eller kaste representanter som søker å gjennomføre
lover og forordninger som befolkningen ikke ønsker. Gjennom overnasjonalitet er folkene i stor grad
fratatt sin demokratiske medbestemmelsesrett, og dette forholdet får en ytterligere aksentuering når
dokumenter som er relevante for et lands innbyggere ikke foreligger på innbyggernes språk på det
tidspunktet det åpnes for høring.

I tillegg til ovennevnte vil vi sette spørsmålstegn ved at fornybardirektivet,
energieffektiviseringsdirektivet og bygningsenergidirektivet legges ut til samme høring med samme
frist. Dersom man ønsker å gi organisasjoner og kunnskapsrike enkeltpersoner med ansvarsfølelse og
engasjement overfor de aktuelle saker optimal mulighet til å sette seg inn i direktivenes innhold og

implikasjoner, er det neppe ønskelig eller faglig holdbart å slå sammen tre direktiver i samme høring slik det nå ble gjort. At det ble gjort, kan lett skape et inntrykk av at man har villet få gjennom de tre direktivene raskt med et minimum av motstand fra befolkningen.

Vårt utgangspunkt for høringen

Motvind Oslo og Viken fungerer som et lokallag under Motvind Norge, som er en naturvernorganisasjon som ifølge sine vedtekter «arbeider for å stanse utbyggingen av vindkraftverk i Norge, uavhengig av plan- og utbyggingsstatus, og arbeider for å avdekke, stanse eller begrense alle konsekvenser av vindkraftverk for naturen, dyrs og menneskers liv, helse og rettigheter og andre samfunns- og næringsinteresser, relevante nasjonale minoriteters samt urfolks og reindriftsnæringenes rettigheter». Dette innebærer at vi i denne høringen vil konsentrere oss om EU-kommisjonens forslag til endringer i fornybardirektivet.

Som kjent ble det norske forslaget til Nasjonal ramme for vindkraft på land i 2019 møtt med så sterke politiske reaksjoner at det ble umulig å gjennomføre det. Godt over 5000 høringsuttalelser, hvorav de aller fleste sa nei til den omfattende vindkraftutbyggingen som implisitt ble forberedt i denne planen, forteller at vindkraft er langt fra å være den ukontroversielle, problemfrie energien vi ofte gis inntrykk av fra offisielt hold. Det virker lite troverdig dersom noen vil gjøre gjeldende at den sterke vindkraftmotstanden som manifesterte seg gjennom avvisningen av Nasjonal ramme og som senere økte i takt med vindkraftanleggenes økende nedbygging av naturverdier, springer ut av mangel på kunnskap og innsikt i natur-, miljø- og klimaspørsmål.

Når det gjelder EU-kommisjonens forslag til nytt fornybardirektiv, så er innholdet i dette ikke bare et høydepunkt i udemokratisk praksis. Det representerer også en forsterket trussel mot naturverdier, fordi målsetningen er en forsert prosess for konsesjonsbehandling av energianlegg. En omstendighet som gjør dette forholdet enda mer graverende, er at det høringsbrevet som i Norge er publisert på den norske regjeringens nettside inneholder referanse til solenergi, men ikke til vindkraft med et eneste ord. Når man da leser de utenlandsspråklige dokumentene som foreligger på Europakommisjonens nettside, fremkommer at vindkraft og vindkraftutbygging i høyeste grad er en del av dette. Vi konstaterer at resultatet er at terskelen for å forstå at vindkraft er omfattet av endringsforslagene er hevet, når innbyggere i vårt land ikke får kommunisert hele realitetsinnholdet i endringsforslagene på landets eget språk.

Endringsforslagenes hensikt er å få fortlgang i utbyggingen av «fornybar» energi i EU/EØS-området. I tråd med den målsetningen fra EU-hold fremgår det at man ønsker å akselerere slik utbygging ved å forkorte saksbehandlingstider og introdusere konseptet «renewables go-to areas» hvor det skal gjøres spesielt enkelt å iverksette utbygging.

Vi siterer den engelske versjonen her:

“The Directive (EU) 2018/2001 streamlines the requirements to simplify the administrative procedures for authorising renewable energy plants by introducing rules on the organisation and maximum duration of the administrative part of the permit-granting process for renewable energy projects, covering all relevant permits to build, repower and operate plants, and for their grid connection.

(6) A further simplification and shortening of the administrative permit-granting processes in a coordinated and harmonised manner is necessary in order to ensure that the Union reaches its ambitious climate and energy targets for 2030 and the objective of climate-neutrality by 2050, while taking into account the “do no harm” principle of the European Green Deal. The introduction of shorter and clear deadlines for decisions to be taken by the authorities competent for issuing the authorisation for the renewable energy installations on the basis of a complete application, will accelerate the deployment of renewable energy projects. It is appropriate however to make a distinction between projects in areas particularly suitable for the deployment of renewable energy projects, for which deadlines can be particularly streamlined (renewables go-to areas), and projects located outside those areas.” - Sitat slutt.

Begrunnelsen for vår stillingstaken

Vår kommentar er at det her er åpenbart at EU-organene i tillegg til den sterkt udemokratiske overnasjonaliteten som i utgangspunktet påtvinger medlemslandene å implementere alle sentrale EU-rettsakter uten hensyn til det være seg de enkelte folkevalgte parlamenters eller befolkningers ønsker og vilje, nå forbereder seg på å introdusere en ytterligere erodering av folkenes medbestemmelse ved å forkorte og strømlinjeforme konsesjons- og vedtaksprosesser.

Dette er ytterst alvorlig, og i den foreliggende sak medfører det et forsterket press mot naturverdier og miljø. Man prioriterer mer eller mindre gjennomtenkt energiproduksjon fremfor natur, og tar for gitt at det utvilsomme naturtapet som en betydelig vindkraftutbygging innebærer er en pris verd å betale for å møte menneskeskapte klimaendringer.

Motvind Oslo og Viken vil da rette fokus på at vi og verden forøvrig står overfor ikke bare

menneskeskapt klimaendringer. Vi står i minst like høy grad overfor et globalt, menneskeskapt naturtap med en gradvis og ubønhørlig svekkelse av de fleste av Jordens levende økosystemer.

- Den meritede og samvittighetsfulle naturviteren David Attenborough har kommunisert til verden at siden 1970 har Jordens bestander av viltlevende virveldyr blitt redusert med 68 % i forhold til tidligere nivå.
- Det er beregnet at siden starten på den industrielle revolusjon har Jordens våtmarks- og myrområder med sine unike økosystemer blitt redusert med 87 %.
- Hvert eneste år forsvinner rundt 200 000 km² med skog på Jorden, som en følge av menneskeskapt avskoging.

Vi kunne forflere de ovennevnte eksemplene, men poenget bør være klart: Naturtapet er globalt, det har skjedd og pågår fortsatt – og det pågår uavhengig av klimaendringene. Det betyr at Jordens naturarealer, økosystemer og generelle biomangfold lenge har vært i ferd med å bli kritisk skadet og redusert også uten klimaendringene. Likevel har altfor mange mennesker, inkludert politiske beslutningstakere, tenkt og handlet som om bare klimakrisen er et faktum, mens naturkrisen er ikke-eksisterende eller sekundær. Det har således ofte blitt argumentert i offentligheten når vindkraft forsøkes forsvart, med at «hvis klimaendringene fortsetter er livet på Jorden dømt/ truet, altså må vi bygge så mye vindkraft vi kan så raskt som mulig». Den første delen av setningen er korrekt, klimaendringer truer beviselig økosystemer globalt.

Den andre og konkluderende delen, hvor det impliseres at vindkraft må være en stor del av løsningen, er både feilaktig og farlig. Vi må for det første være bevisste om at hver eneste kvadratkilometer av natur som nedbygges et sted på Jorden, bidrar til det samlede globale naturtapet. Når det ofte er blitt påstått at vindkraftmotstand er et lokalt, sneversynt fenomen mens vindkraftutbygging er ansvarlig og riktig politikk som ivaretar det globale perspektivet, er den påstanden derfor fullstendig feilaktig og ikke minst svært farlig. Mennesker i vårt land som i fortvilelse over å oppleve sin nærnatur truet eller tapt som følge av vindkraftutbygging, ivaretar naturverdier på samme måte som mennesker over hele verden i mange sammenhenger kjemper mot utbyggings- og utnyttelsesinteresser som ut fra ulike begrunnelser søker å legitimere og gjennomføre tiltak og prosjekter som medfører naturtap.

EU-kommisjonens foreliggende forslag til fornybarhetsdirektiv neglisjerer at naturtaps- og biomangfoldkrisen er like katastrofal for livet på vår felles planet som klimakrisen. I stedet åpner

forslaget for å gjøre det lettere å ofre natur. Det er farlig og udemokratisk, og kaller på en kontant avvisning.

Dette er bakteppet for Motvind Oslo og Vikens stillingstaken. Vi krever, på vegne av naturen selv og dens egenverdi, at vindkraftutbygginger stoppes og at det blindsporet vindkraft som energiform representerer, forlates i erkjennelse av at de tider da mennesker kunne bli i sin tro på at vi alltid vil ha nok natur å ta av nå er over. Naturtapet er globalt, og hvis EU-organene forsøker å påtvinge oss direktiver som innebærer øket press mot naturverdier, er det våre folkevalgte naturetiske plikt å kanskje for første gang gå mot og si nei til overnasjonal autoritet. Både naturetikkens imperativ og ansvaret overfor de demokratiske prinsipper tilsier at våre politiske representanter bør være i stand til å si nei.

Motvind Oslo og Viken konstaterer at ettersom vi er i Norge, kan vi med all rett fremheve at norsk energiproduksjon, som inneholder rundt 140 årlige TWh +/- fra vannkraft, i overveldende grad er fossilfri. Ingen innbyggere eller beslutningstakere bør føle noen form for skyld ved å si nei til vindkraft. I parentes bemerket mener vi at det samme også gjelder andre land – vindkraft i store og arealkrevende anlegg med meget betydelige naturinngrep er uansett en upålitelig og på flere måter uhensiktsmessig metode for energiproduksjon som altfor lenge har blitt feilaktig klassifisert som «grønn energi».

Vindkraftens naturinngrep og arealbeslag–realitetsorientering

Vi finner det urovekkende at vindkraft over tid har fått en status i offentligheten som på ingen måte samsvarer med den virkelighet at en satsing på denne energiformen er utpreget naturskadelig– og da ikke primært på grunn av det visuelle inntrykket av vindturbiner, men fordi et vindkraftanlegg på land innebærer et langt større arealbeslag enn hva vindkraftinteressene og deres bransjeorganisasjoner legger til grunn i sine informasjoner til beslutningstakere.

Når det gjelder naturinngrepene, konstaterer vi at kunnskapen om omfanget og alvorligheten av vindkraftanleggenes naturinngrep er sterkt mangelfull. Dette gjelder både store deler av befolkningen og ansvarlige myndigheter. Mange har hatt en tendens til å gå ut fra at et landbasert vindkraftverk består av noen enkle grusveier samt turbiner, som dertil ofte feilaktig er betegnet med det forskjønnende ordet «vindmøller».

Hvis vi skal forholde oss til realitetene, noe vi absolutt bør gjøre, er vi nødt til å forstå at en internvei i

et landbasert vindkraftanlegg er sprengt og gravet ut i terrenget for å være dimensjonert for turbinvinger og store komponenter. Sprengninger og skjæringer er da gjerne utført langs internveien for å sikre denne funksjonaliteten. Når denne internveien går på kryss og tvers mellom alle turbinene i vindkraftverket, blir de resulterende skadene på naturarealene langt mer alvorlige enn ved bygging av en tradisjonell enkel skogsbilvei, fordi det skjer en oppstykkning– fragmentering– av området. I tillegg til internveien hører det til hver eneste turbin en kranoppstillings- og monteringsplass. Arealet for disse kan for store turbiner, eksempelvis de som i 2021 ble oppført i Nord-Odal, kan være på rundt $\frac{3}{4}$ av en fotballbanes størrelse. En fotballbane er på 4000 m², og kranoppstillingsplassene i Songkjølen og Engerfjellet i Nord-Odal kan måle 2700 m². Disse er også utsprengte og planerte meget grundig, slik at terrenget tilføyes alvorlige og oppstykkende sår i tillegg til de langs internveien.

Å påstå at slike inngrep som nå er beskrevet resulterer i grønn energi, er alvorlig misvisende og egnet til å villedde publikum og beslutningstakere.

Vi ser med den aller største uro på at det fra vindkraftinteressers side har blitt påstått at et vindkraftanlegg bare bruker 2-3 % av planarealet, og at svært mange har trodd på påstanden. Den påstanden springer ut fra at man måler fotavtrykket av de nevnte inngrepene og underslår at arealene mellom de mange nevnte inngrepene nødvendigvis ikke lenger er intakt naturareal, men fragmenterte flater i det planområdet som nå i sin helhet er gjort til et område for vindindustri.

Konklusjon og avslutning

Fragmentert natur har opphørt å være intakt, og forståelsen av denne realitet må være avgjørende for bedømmelsen av hvorvidt det nå er hensiktsmessig å åpne for EU-direktiver hvis formål er å gjøre det lettere å gjennomføre vindkraftutbygginger med hva disse medfører av til dels irreversible skader på naturverdier.

Vi finner at sentrale deler av EU-kommisjonens forslag til fornybarhetsdirektiv fremstår som en «kongevei» til planlagt og akselerert svekkelse av og skader på økosystemene og deres biologiske mangfold, ved en uakseptabel senkning av de allerede lave «skranker» mot energiproduksjonsanlegg i natur, og innebærer en de facto strategi for overkjøring av menneskers behov for å bevare sin nærnatur og en trussel mot naturverdier utenfor byene. I et politisk klima der overdreven vekt på og preferanse for «byliv» og urbanitet feilaktig ofte har blitt beskrevet som miljømessig ønskelig, kan det være lettere å ofre naturverdier utenfor byene ettersom individer som er oppvokst i en tett by kan oppfatte de grønne flatene mellom inngrepene i et vindkraftverk som den reneste villmark sammenliknet med tette

urbane betongmiljøer.

Sett på bakgrunn av slike forhold er det enda viktigere i vår tid å øke bevisstheten om nødvendigheten av å verne intakt natur mot utbygginger som medfører alvorlige naturtap, slik vindkraftanlegg påviselig gjør.

Samisk kultur og statens ansvar

Den norske stat har et særlig ansvar for å ivareta sin samiske befolkning, hvis urfolksstatus hviler på samiskkulturell tilstedeværelse med egne samfunnsstrukturer, kultur og språk i fortid og nåtid. Samisk kultur har historisk vært nært tilknyttet naturgrunnet med en utpreget bærekraftig selvbergingsøkonomi. Dette er også tilfellet i dag, fordi tidsrelaterte tekniske hjelpemidler og ytre endringer av praksis på ingen måte kan endre på naturgrunnetets avgjørende betydning for samisk kultur, levemåte og næring. Det må derfor fastslås at vern om naturgrunnetet for samisk kultur er alfa og omega for det samiske folkets fremtidige eksistens. Konsekvensen av dette, er at staten også må erkjenne sitt særlige ansvar for å verne om samiske rettigheter til ressurser og områder. Vindkraftutbygging i samiske områder er derfor uakseptabelt og må etter vår mening utelukkes.

Motvind Oslo og Viken vil på bakgrunn av de her anførte momenter på det sterkeste tilråde at Norges folkevalgte med utvetydig tydelighet skjærer gjennom den udemokratiske overnasjonale autoritet, og avviser og forkaster endringene i EUs fornybarhetsdirektiv.

Oslo, 21.08.2022

Per Inge Østmoen

Leder, Motvind Oslo og Viken